

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 60 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravnništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravnništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 12. aprila 1895.

Politiški oddelek.

Velika noč.

Približujejo se zopet velikonočni prazniki, prazniki vstajenja našega Gospoda Odrešenika. Državni poslanci so zopet povrnili se k svojim rodbinam, da v domačem krogu slavijo vesele velikonočne praznike.

Navada je, da se o veliki noči dele piruhi in tudi mi smo pričakovali, da nam poslanci kaj prineso za piruhe z Dunaja, vsaj se je nam vendar obetalo, ko se je sklenila koalicija, da nastopi doba plodnega delovanja.

Popolnoma pojasnuje naš žalostni položaj to, da so naši poslanci izmed mnogih slovenskih želj in teženj že popustili vse druge, videč, da sedaj še ni upanja, da bi mogli kaj doseči, razen celjske gimnazije. Pa tudi še te gimnazije nam niso prinesli za piruhe. Niti v budgetnem odseku še stvar ni rešena, in se vedno odlaša, ker se koalicijske stranke boje, da ne bi dala povoda razkolu mej koaliranci. Skoro dvomljivo pa je že, da bi to gimnazijo pod koalicijsko vlado mi sploh dosegli. Nemci skoro brez izjeme so proti nam, Poljakov pa tudi večina ne misli glasovati za Slovence, da se ne zameri levičarjem.

Za piruhe smo pa Slovenci dobili namesto gimnazije novega predsednika okrožnemu sodišču v Celju, gospoda Ulepitscha. Ta mož je, kakor pišejo nemški listi, nemškega mišljenja. O tem mi ne dvomimo, kajti od koalicijske vlade pač družega nismo pričakovali. Nemci so srečnejši, nego mi. Da bi privolili v osnovo celjske gimnazije, se je za deželnega šolskega nadzornika imenoval njih odločen pristaš gospod Linhart in sedaj pa za okrožnosodnega predsednika zopet njih somišljenik.

Pričakovali smo, da nam poslanci prineso z Dunaja pomanjšanje davkov, ko se je že toliko govorilo o davčni reformi. Stvar pa ne napreduje in tudi kaže, da bode vse toliko proslavljano ponižanje davkov le pesek v oči. Najmanjšim obrtnikom misli se pač davek na leto poni-

žati za nepopolna dva goldinarja, a še to bodo morali plačati z volilno pravico. S takim pomanjšanjem davka se pa njih obstanek pač še ne utrdi, vsaj pride jedva pol krajcarja na dan. Več bi se malemu obrtniku pomagalo z obrtno reformo, a ta je za sedanjo postavodajno dobo že pokopana in sploh ni misliti, da bi se v tem oziru kaj za malega obrtnika dobrega sklenilo, dokler na Dunaji odločuje sedanja večina. Priti bi utegnili le še žalostnejši časi. Ko bi več ne volili petakarji, bi v državnem zboru se pomanjšalo število tistih mož, ki imajo še kaj srca za malega obrtnika in nastopili bi zopet zlati časi za kapitaliste.

Za kmeta tudi naši poslanci niso ničesa prinesli z Dunaja za piruhe. Predlogi o organizaciji kmetskega stanu spita že smrtno spanje. Sedanja večina ne mara za tako organizacijo, ki bi onemogočila zadolževanje posestev, ker je poslednji čas veliki kapital se lotil podkopavanje kmetskega stanu.

Vsled temu pa nas velikonočni prazniki naudajajo z novo nado. Židje so na križ pribili Odrešenika, stražili pozneje njegov grob, a vse to ni nič pomagalo, grob se je odprl, vstal je in krščanstvo se je razširilo po vsem svetu. Ravno tako bode ljudstvo premagalo sedanjo krivico, strlo tako verige, ki je oklepajo.

Začetek se je naredil te dni na Dunaji. Pri občinskih volitvah je propala liberalna stranka in faktično je zgubila večino v mestnem zastopu. Nič ni pomagalo, da se je klicala na pomoč celo višja duhovščina proti narodu. Tudi nekateri konservativci so v zmislu koalicije dali glasove za liberalce, a vse ni nič pomagalo. Vsi listi priznavajo, da ima ta zmaga velik političen pomen, to je jeden žrebelj v krsto liberalne stranke, v krsto koalicije. Udarci slede drug za drugim. Jednak udarec je zadel nemške liberalce v Solnogradu. Na Tirolskem liberalci sami zatajujejo koalicijo, videč, da drugače zgube zaupanje pri narodu. Na Češkem in Moravskem se Nemci tudi izneverjajo staremu vodstvu.

Pa tudi mej konservativci se kaže razkol. Dipauli je obrnil hrbet pododseku za volilno reformo, ko je videl,

da se hoče petakarje pripraviti ob volilno pravico in Ebenhoch že preti liberalcem z opozicijo.

Mi nimamo nič posebno dobrega mnenja o teh dveh možeh. Ob snovanju koalicije je zlasti poslednji se pokazal velikega nasprotnika nižjih slojev prebivalstva. Sedanji razvoj v koaliciji je čisto naraven in gotovo sta že ob začetku koalicije dobro vedela, da bodo liberalci hoteli utrditi in zavarovati postojanke. Vsaj si je koalicija postavila za svoj program varovanje posesti sedanjih strank in se je torej zavezala, da stori tudi vse, kar bode varovalo obstanek liberalizmu. Baron Dipauli in dr. Ebenhoch sta vse to dobro vedela že ob sklepanju koalicije, in bi tudi sedaj ne imela najmanjšega pomisleka, pritrditi liberalnim predlogom, da se ne bojita svojih volilcev.

Mi ne vemo, ostanejo li konservativci trdni v svojih sedanjih zahtevah, ko bode treba izvajati iz njih svoje konsekvence. Če liberalci ne prijenjajo, je nemogoča vsaka volilna reforma v zmislu koalicije, ako Dipauli ne popusti svojega stališča. Ker se pa volilna reforma mora izvršiti, potem ni družega izhoda, kakor poseči po načelih Taaffejevega načrta, ker se ta da izvesti z navadno večino, to je brez pomoči liberalcev. Le težko bodo konservativci premagali strah, ki ga imajo pred socijalnimi demokrati.

Na drugi strani se pa ne upajo popolnoma iti z liberalci zaradi svojih volilcev. Njih postojanke tudi niso trdne, kar dokazuje hrup zaradi prihoda krščanskih socijalistov v Linc. Krščanski socijalisti bi jih izpodrinili v mnogih okrajih. Da bi krščanski socijalisti konservativcem pustili mirno njih posest, to še misliti ni, naj sedaj tudi obetajo. Že razvoj njih stranke bi zahteval razširjenje tudi na to stran. Tudi se da dokazati, da so konservativci ravno tako nasprotni krščanskosocijalnim reformam kakor liberalci. Nevarnost od krščanskih socijalistov sili Ebenhocha, da napoveduje boj liberalizmu.

Tako je povsod razkol mej koaliranci in toliko že danes rečemo, da koalicija ne bode sklenila nobene volilne reforme, pa tudi ni gotovo, da bi dovršila davčno reformo, kajti tedaj bi baš zaradi petakarjev utegnila razpasti. Pa ko bi tudi to storila, ne bode toliko dosegla, nego se nadeja. Gibanje, ki se začenja proti koaliciji, se že višje, nego se običajno misli. Tak napad na volilno pravico zadel bi le mesta, a na deželi pa ostanejo tako povsod dosedanji volilci, ker imajo volilno pravico kot občinski volilci II. razreda in ti bi pa že znali dati pravi odgovor na tako postopanje. Nadejati se je torej, da vsekako sedanje stranke zgube veliko mandatov pri novih volitvah. V novi zbornici bode živel drugačni duh in tudi volilne reforme ne bode več prikrojevala po Plenerjevih načelih.

Duh, kateri se sedaj povsod kaže, bode strl verige, katere je avstrijskim narodom skovala koalicija, ki hoče zatreti vsako svobodno gibanje, kar najbolje dokazuje načrt novega kazenskega zakona in dotični sklepi državnega zbora. Premagal bode vse ovire, ki se mu stavijo, naredil

zopet pravi svobodi in pravičnosti pot in pride potem tudi za avstrijske Slovence veselejša Velika noč in tudi nam Slovencem potem poslanci kaj prineso za piruhe.

Politični pregled.

Celjsko vprašanje. V budgetnem odseku še sedajni prišel budget učnega ministerstva na vrsto in sicer jedino zaradi tega, ker se boje krize zaradi celjskega vprašanja. Vedno se še upa, da Slovenci deloma odstopijo od svoje zahteve in se doseže sporazumljenje. Sedaj grof Hohenwart pregovarja Slovence, naj bi se zadovoljili z osnovo paralelk v prvem in drugem razredu, zato se pa jim na drugi strani dovoli pet slovenskih ljudskih šol. Slovenski poslanci v Hohenwartovem klubu so si izgovorili 14 dni pomisleka. Baš poslednja okoliščina je jako sumljiva. Čemu še pomišljati, ko je dolžnost vsak kompromis zavriniti. Grofu Hohenwartu naj bi pa naravnost povedali, da slovenske ljudske šole mora pa vlada tudi tako privoliti, če ne le z lepa, jo bomo pa prisilili z upravnim sodiščem. Seveda naši koaliranci se boje, da bi ne prišlo do kakega prevrata, kajti potem bi morda Slovenci se zjedini, in njih veljaba bi s tem gotovo ne pridobila, ker se po svoji nadarjenosti in odločnosti ne odlikujejo.

Občinske razmere na Dunaji. — Liberalci so že zgubili večino v mestnem zboru, kajti demokratična frakcija se je jim že izneverila. Njen vodja sam se je izrekel, da liberalcev ne bode podpiral, ker v državnem zboru nasprotujejo občni volilni pravici. V kratkem pride na Dunaji pri občinski upravi do večjih sprememb. Pričakovati je, da pri volitvi podžupanov propade sedanji prvi podžupan Richter in pride na njegovo mesto dr. Lueger. V tem slačaji pa baje odstopi sedanji župan dr. Grübl. Protisemitje bodo pa potem najbrž dr. Luegerja volili za župana. Liberalci prete, da bodo odložili svoje mandate, da vlado prisilijo, da razpusti mestni zbor. Če to store, je pričakovati, da pri novih volitvah še več izgube in protisemitje sami dobe večino, dočim so sedaj še navezani na demokrate.

Proticerkveni predlogi na Ogerskem. — Ogerska vlada nikakor ne misli kar popustiti nerešenih proticerkvenih predlog. Takoj po Veliki noči se zopet predlože zbornici poslancev. Gotovo je, da ju bode poslanska zbornica zopet v prvotni obliki vrnila gospodski zbornici. V maji bode gospodska zbornica zopet razpravljala o njih. Vlada ima mnogo upanja, do dobi večino. Več konservativnih magnatov tedaj ne pride več k seji. Tisti liberalni magnatje, ki so dosedaj glasovali proti vladi, gotovo nekateri izostanejo, nekaj drugih liberalnih magnatov pa pride k glasovanju, katerih sedaj ni bilo. Ker je opozicija v gospodski zbornici bila vkupe spravila le osem glasov večine, je precej verjetno, da v maji že vlada dobi večino. To se bode zlasti zgodilo, če se v zbornici poslancev razmere za vlado ugodno premene, ker bode to gotovo uplivalo na magnate. Položaj je pa za ogersko vlado tudi zaradi tega ugodnejši, ker se je celo od cerkvene strani jel pobijati protisemitizen.

Spojenje strank na Ogerskem. — Mej ogersko liberalno stranko, narodno stranko in pa mej tistimi frakcijami, ki so se bile odločile od liberalne stranke, vrše se pogajanja, da bi se spojile v jedno močno stranko, ki bi prevzela vladanje. Na grofa Apponyija, ki je nedavno zastran vojaških zadev bil zavzel skrajno madjarsko stališče, ne računajo. Od visoke strani se mu je baje namignilo, naj prevzame kako diplomatsko mesto, kedaj pozneje bode pa že lahko igral važno vlogo v notranji politiki. Nova ljudska stranka se pri spajanju strank ne bode jemala v poštev in marsikaj kaže, da se bodo stranke spojile proti njej. Pred kratkim bi spojeje ne bilo mogoče, a sedaj, ko so videle razne stranke, da ima ljudska